

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 13 Sayı: 69 Mart 2020 & Volume: 13 Issue: 69 March 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581
Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2020.3994>

ENGEL GRUBUNA GÖRE ÇOCUĞU ÖZEL EĞİTİM ALAN ANNE BABALARIN EVLİLİK UYUMLARININ İNCELENMESİ*

INQUIRING THE MARITAL HARMONY OF PARENTS WHOSE CHILDREN RECEIVE SPECIAL EDUCATION ACCORDING TO THEIR OBSTACLE GROUP

Demet ERDEMİR YEŞİLTAŞ**
Engin EKER***

Öz

Bu araştırmada, engel grubuna göre çocuğu özel eğitim alan anne babaların evlilik uyumu düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, İstanbul ilinde yaşayan Sultangazi ve Bakırköy ilçesindeki üç rehabilitasyon merkezinde özel eğitim alan çocuğa sahip amaçlı örneklem yöntemiyle seçilmiş ebeveynlerden oluşmuştur. Bu çalışma 188 kadın, 55 erkek toplam 243 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aşamasında örneklem grubuna, "Demografik Bilgi Formu" ve "Evlilikte Uyum Ölçeği" uygulanmıştır. Demografik değişkenler ile kullanılan ölçekler arasındaki ilişkiyi elde etmek için t-testi ve tek yönlü varyans analizi (One Way ANOVA), pearson korelasyon analizi ve doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda, demografik değişkenlerden; eğitim durumu aylık gelir düzeyi, aile desteği, çocuk sayısı, evlilik süresi ve aile tipinin evlilik uyumunu yordadığı sonucu elde edilmiştir. Elde edilen bulgular, sosyo-demografik özellikler ile evlilik uyumunun ilişkili olduğunu göstermiştir. Özel gereksinimli çocuğun bakımı konusunda destek alan katılımcıların da evlilik uyumunun yüksek olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Engel Grubu, Özel Eğitim, Özel Eğitim Alan Çocuk, Evlilik, Evlilik Uyumu.

Abstract

In this research it is intended to examine the marital harmony of parents whose children receive special education according to their obstacle group. The research is consisted of parents who are selected with oriented sample method and whose children receive special education in 3 rehab centers in Sultangazi and Bakirkoy, Istanbul. Our study has been carried out with 188 female, 55 male, total 243 participants. During the phase of data collection, "Demographic Information Form" and "Marital Adjustment Scale" have been applied to the sample group. T-test and one way ANOVA have been used together with Pearson correlation analysis and linear regression analysis in order to examine the relation between the demographic variables and the scales. As a result of collected evidence it is concluded that demographic variables such as educational status, level of income, family support, number of children, marriage span and type of family determine the marital harmony. The collected evidence showed that socio-demographic attributes are correlated with marital harmony. It is determined that participants who receive support about their child's care have more harmony in their marriage.

Keywords: Obstacle Group, Special Education, Child With Special Education Requirements, Marriage, Marital Harmony.

1

1.GİRİŞ

Tarih boyunca süregelen evlilik kavramı, belirli kurullarla belirlenen ve devlet tarafından desteklenen, toplumun önemli yapı taşlarından biridir. En önemli ilişki şekillerinden biri olan evlilik aile kurumunun temelini oluşturmaktadır. Evlilikte uyum dediğimizde çiftlerin kendilerini ve aileyi ilgilendiren

*Bu makale; "Özel Eğitim Gereksinimi Olan Çocukların Anne Babalarının Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejilerinin Evlilik Uyumuna Etkisinin İncelenmesi" tez çalışmasından üretilmiştir.

** İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, demetyesiltas@hotmail.com

*** Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, engineker@aydin.edu.tr ORCID: 0000-0001-09316-7026

konularda ortak bir fikre varabildiği, sağlıklı iletişim dili geliştirdikleri ve karşılaştıkları sorunları olumlu bir şekilde çözebilmeleri olarak tanımlanmıştır. Günümüzde evlilik uyumunun etkilendiği bir takım unsurlarla karşılaşmaktadır. Yapılan çalışmalarda bu faktörlerden bazılarının; çiftler arasındaki iletişim dilindeki farklılıklar, ekonomik durum, çocuk, aile yapısı, eşler arası yaş farkı, eğitim durumu ve depresyon gibi evlilik uyumunu etkileyen unsurlar olduğu görülmektedir. Çiftlerin çocuk sahibi olmaları evlilik içi dinamikleri etkileyen en önemli unsurlardan biriyken otizm, bedensel veya ruhsal engellilik gibi özel gereksinime ihtiyaç duyan bir çocuğun olmasının, ebeveyn aynı zamanda da karı-koca alt sistemini önemli düzeyde etkilediği düşünülmektedir. Aile sistemine katılan çocuk, akranlarına göre gelişimsel veya bedensel düzeyde anlamlı bir farklılığa sahip olduğunda hangi tür engel durumu olursa olsun, bu durum aile için travmatik ve stres yaratan bir durumdur. Aileler özel gereksinimi olan bir çocuğa sahip olduklarında anne baba rollerine ek olarak stres yaratan birçok rol ve sorumluluk ile yüzleşirler. Bu durumda, genellikle; anne, çocuğun bakımıyla daha fazla ilgilenirken, baba artan maddi gereksinimler nedeniyle daha sık çalışmak zorunda kalabilmektedir. Bu alışılmadık değişim aile bireyleri arasında huzursuzluk ve gerginlik oluşmasına neden olmaktadır. Birçok çalışmada özel gereksinime sahip çocuğun doğmasıyla birlikte ailenin bu duruma adapte olmak için birçok zorlu süreçten geçtiği, inkâr, şok, anksiyete, kızgınlık, kırgınlık ve korku gibi birçok farklı ve olumsuz duygu yaşadığı, özel eğitim gereksinimine sahip çocuğun durumundan genellikle kendilerini sorumlu tuttuğu ve çoğu ebeveynin suçluluk duygusu yaşadığı belirtilmektedir. Ailelerin bu yeni durum ve süreçle baş etmeye çalıştıkları, bu süreçle içerisinde ebeveynlerin evlilik ilişkilerinde farklılık olduğu, bazı çalışmalarda evlilik uyumunun düştüğü bildirilmektedir (Karpaz ve Girli, 2012, 70). Engelli çocuğu olan aileler ile ilgili yaptıkları çalışmalarında, engelli çocuğu olan ebeveynlerin evlilik uyumunun düşük olduğu ve yaşamlarından memnuniyetsiz olduklarını belirtmişlerdir (Ende İnce ve Güdücü Tüfekçi, 2015, 110). Bu bağlamda, bir engel grubuna sahip olan ve gelişim açısından farklılık gösteren, çocuğu özel eğitim alan anne babaların evlilik ilişkileri, evlilik uyumları ve evlilik uyumlarını etkileyen faktörlerin sosyodemografik değişkenler açısından incelenmesinin değerli olabileceği düşünülmektedir.

1.1 Kurumsal Çerçeve

Özel eğitim kavramı Resmî Gazete'de yayınlanan 31.05.2006 tarih ve 26184 sayılı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği son haliyle (Değişiklik: 21.7.2012 / R.G. : 28360), "özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri, bu bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile akademik disiplin alanlarındaki yeterliliklerine dayalı olarak uygun ortamlarda sürdürülen eğitim" olarak tanımlanırken, özel eğitim gereksinimi olan birey ise "çeşitli nedenlerle bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren birey" olarak tanımlanmaktadır. Özel eğitim ihtiyacı duyma nedenleri literatürde yer alan birçok kaynakta çeşitli türlerde başlıklar altında toplanmaktadır. Sıklıkla genetik aktarım ile ilgili genetik nedenler; doğum öncesine ait nedenler, doğum esnasında karşılaşılan nedenler ve doğumdan sonraki nedenler başlığında birleşmekle beraber farklı çalışmalarda genetik faktörler doğum öncesine ait nedenler kapsamında açıklanmaktadır. Bu çalışmada yer alan engel türlerinden zihinsel engel, bireye özel yapılan zeka testi puanında ortalama 70 veya daha düşük bir IQ'nun olması, kişilerarası iletişim, kendi öz bakımını ve günlük yaşam aktivitelerini bağımsız yerine getirme, ev hayatı, sosyal ve kişilerarası beceriler, toplumsal yapının sunduğu olanakları uygun seviyede kullanma, kendini tek başına yönetip yönlendirme, okul ve iş ile ilgili işlevsel beceriler, boş zamanların değerlendirilmesi ve yönetilmesi gibi sağlık ve güvenlik alanlarından en az ikisinde, bağlı olduğu kültürel grupta, yaşıyla ilişkili belirlenen sınırın altında olma yetersizlik ya da bozukluk olarak tanımlanmaktadır (Aslan, 2010, 6). Bedensel engelli birey, hastalık, kaza ve genetik problemlerle ilişkili olarak kas, iskelet ve eklemlerin fonksiyonlarını gerçekleştirememesi sonucunda ortaya çıkan hareket ile ilgili noksanlıklar sebebiyle özel eğitim ve destek eğitimine hizmetlerine ihtiyaç duyan birey "Ortopedik yetersizliği olan birey" olarak tanımlanır (31.05.2006) tarih ve 26184 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (Değişiklik: 21.7.2012 / R.G.: 28360). İşitme yetersizliğine sahip kişi, işitme hassasiyetinin bir kısmının veya tamamının kaybı nedeniyle konuşmayı kazanamama, dili kullanma becerisi ve iletişim alanında yaşadığı zorluklar sebebiyle özel eğitim ve destek eğitimine ihtiyaç duyan birey olarak tanımlanmaktadır (31.05.2006 tarih ve 26184 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (Değişiklik: 21.7.2012 / R.G. : 28360)). Otizm ise sosyal etkileşim ve iletişimde dejenerasyonun bulunduğu; davranışlarda, ilgi alanlarında ve etkinliklerde kısıtlı, tekdüze, basmakalıp ve tekrarlayıcı davranış örüntüsünün olduğu, duyum ve davranış problemleri gibi klinik göstergeleri olan nörobiyolojik temelli bir sendromdur (Korkmaz, 2010, 39).

Evlilik, iki farklı cinsiyete ve kişiliğe sahip bireylerin birlikte olması ile düzenlenen, "biz" olarak ortaya koyulan yeni bir yaşam tarzıdır (Özügürlü, 2006, 201). Evliliği, önceleri fiziksel veya cinsel çekimden dolayı başlayabilen, devam ettiği süreç boyunca ise iki kişiliğin düzenlenmesini içermesi gerektiğini evlilikteki başarıyı ise kadın ve erkeğin karşılıklı etkileşimin belirlediğini söylemişlerdir (Batool ve ark., 2017, 63). Evlilikte mutlu ve güçlü aile ilişkilerinin gelişmesi için çiftlerin sevgi ve sorumluluk duygularına sahip olması gerektiğini, birçok çiftin beklenti içinde evlendiğini ama evlilik kurumunun karmaşık doğası gereği bunların bir kısmının gerçekleştiğini bir kısmının ise gerçekleşmediğini belirtmiştir. Bununda evlilikte memnuniyetsizliğe yol açabileceğini memnuniyetsiz evliliği ise sessiz ve yavaşça öldüren tespit edilmiş kansere benzetmiştir (Kumari, 2014, 1). Birbirleriyle etkileşim halinde bulunan, sorunları pozitif yollarla çözen, birlikteliği ve aile süreci ile ilişkili unsurlarda ortak bir görüşe sahip eşlerin evlilik süreci, sağlıklı ve uyum içerisinde yer alan bir ilişki olduğu belirtilmektedir. Bunun sonucunda da uyum içerisindeki birliktelik, evlilikteki mutluluk ve memnuniyetin de artmasını sağlamaktadır (Erbek, Beştepe, Akar, Eradamlar ve Alpkan, 2005, 40). Eşler arasındaki ailesel problemlere neden olan ve evlilik uyumunu etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Evlilik uyumunu etkileyen değişkenler içerisinde, çiftlerin kişilerarası ilişki ve etkileşimi, empatik anlayış tarzı, cinselliğe özgü sorunlar, cinsiyette dair roller ile ilişkili uyumsuzluklar, bireylerin kişilik örüntüleri, alkol veya madde bağımlılıkları, eşlerin fizyolojik ve psikolojik sağlık düzeyleri, gelir düzeyindeki değişimler ve işle ilgili sorunlar, çocuk sahibi olamama, kısa süreli ayrılıklar ve birleşmeler, açık ve dürüst olmayan davranış, kültürel sorunlar, aileden ayrılma, eşlerin yaşlılık dönemleri, sosyal ilişkilerde ortaya çıkan sorunlar ve özel gereksinimleri olan bir çocuk sahibi olmak gibi faktörler tanımlanmıştır (Özgüven, 2014, 91). Tüm ebeveynler sağlıklı aile ve toplum açısından kabul görececek bir çocuğu olmasını ister. Sağlıklı bir bebeğe sahip olmayı düşünen ebeveynler, doğumu beklerken özel eğitim gereksinimli bir çocukları olduklarını duyduklarında birçok farklı duygu yaşamakta bu nedenle duygusal tepkiler vermektedirler (Ateş, 2016, 19). Engelli çocuğa sahip ailelerde ebeveynlerin aldıkları sorumluluklar çok daha fazladır (Özşenol ve diğ. 2003, 157). Yapılan literatür incelemelerinde özel eğitim gereksinimi olan çocukların aileleriyle ilgili çok sayıda araştırmanın yapıldığı tespit edilmiştir.

Engelli çocuğu olan ailelerin stres ve güçlüklerle sorun odaklı başa çıkma ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiye baktıkları çalışmada, karşılaşılan günlük stresler ve güçlükler karşısında erkeklerin evliliklerini daha olumsuz olarak gördükleri, eşleri problem odaklı başa çıkma stratejisi kullanan kadınların ise daha yüksek evlilik uyumuna sahip olduklarını belirtmişlerdir (Stoneman, Gavidia-Payne, 2006, 1). İşitme engeli olan çocuğa sahip anneler ile yaptığı çalışmada annenin stres düzeyi oranı fazlaştıkça çift uyumu ve çift doyumunun azaldığını, ailelerin çocuğu ile etkileşimi bozuldukça sevgi gösterme ve çift bağlılığında da azalma olduğunu ve annelerin stres düzeyi arttıkça çocukta davranım problemlerinin de arttığını belirtmiştir (Türkan, 2017, 54). Engelli çocuğu olan ebeveynlerin evlilik uyumu ve yaşam doyumunu incelediği çalışmasında, ebeveynlerin evlilik uyumunun düşük düzeyde olduğunu bulmuştur (Can, 2015, 29). Hafif mental retarde çocuklara sahip ebeveynlerin bu tanı nedeniyle yaşadıkları yas süreçlerini inceledikleri çalışmalarının bulgularına göre ebeveynlerin yoğun yas tepkileri verdiklerini belirtmişlerdir (Altıntaş Bıçakçı ve Eker, 2019, 1260).

1.2 Amaç

Bu çalışmanın temel amacı engel grubuna göre çocuğu özel eğitim alan anne babaların evlilik uyumlarının incelenmesidir. Bu temel amaç doğrultusunda engel gruplarına göre çocuğu özel eğitim alan anne babaların demografik değişkenler (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, evlenme tipi, evlenme süreleri, aile tipi, çocuk sayısı, özel eğitim alan çocuğun cinsiyeti, yaşı, tanısı, aldığı eğitimin süresi ve çocuğun bakımı ile ilgili destek düzeyi) açısından farklılaşıp farklılaşmadığı ile engel grubuna göre çocuğu özel eğitim alan anne babaların evlilik uyumlarının farklılaşıp farklılaşmadığı alt amaçları oluşturulmuştur.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli, Evren ve Örneklemi

Bu araştırma ilişki tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın evreni İstanbul ilindeki özel eğitim gereksinimli çocuğu olan anne ve babalar olup, örneklemimizi özel eğitim gereksinimi olan çocuklara eğitim verilen Sultangazi ilçesindeki Koza Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, Gülen Güneş Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi ve Bakırköy ilçesindeki Çiftöğlü Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezine gelen ve amaçlı örneklem yöntemi ile belirlenmiş toplam 243 ebeveyn oluşturmaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

2.2.1. Sosyo - Demografik Bilgi Formu

Bu form araştırmaya katılan kişilerin; cinsiyeti, yaşı, eğitim durumu, mesleği, evlilik süresi, evlenme şekli, evlilik tipi, çocuk sayısı, destek alma durumu, özel eğitim alan çocuğun tanısı gibi çeşitli demografik özelliklere dair soruları içermektedir.

2.2.2. Evlilikte Uyum Ölçeği (EUÖ)

Bu çalışmada araştırmaya katılan kişilerin evlilik uyumunu ölçmek amacıyla Locke ve Wallace (1959) tarafından geliştirilen ve 1999 yılında Tutarel ve Kışlak tarafından Türkçeye çevrilen Evlilikte Uyum Ölçeği kullanılmıştır. Coranbach Alpha değeri $\alpha=,84$ bulunmuştur. 15 maddeden oluşan evlilikte uyum ölçeği, evliliğin niteliğini hem evlilik doyumunu hem de ilişki tarzını ve çeşitli konularda anlaşma düzeyine yönelik konuları ölçmektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 58, en düşük puan 0'dır. Puanlar ölçekte uyumsuzluktan uyumluluğa doğru çoğalmaktadır.

Evlilikte uyum ölçeğinin yapı geçerliliğini belirlemek için yapılan faktör analizine göre ölçek iki faktöre ayrılmıştır. İlk 9 maddeden oluşan birinci faktör 'Anlaşma' olarak adlandırılır. Bu faktör; genel uyum ve duygu, toplumsal kurallar, cinsellik gibi durumlardaki anlaşmaya dair soruları içerir. 'İlişki Tarzı' olarak isimlendirilen ikinci faktör ise son 6 maddeyi içerir. Bu faktörde ise çatışma çözme, güven, boş zaman etkinlikleri gibi ilişki tarzıyla ilgili sorular yer alır (Tutarel-Kışlak, 1999, 55).

2.3. Verilerin Analizi

Araştırmadan bulunan verilerin SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 programı kullanılarak analizi yapılmıştır. Katılımcı kişilerin demografik özelliklerinin belirlenebilmesi için frekans dağılımı analizi uygulanmıştır. Evlilikte uyum ölçeği sonuçlarının normal dağılıma sahip olup olmadıkları basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) katsayıları hesaplanarak belirlenmiştir. Engel grubuna göre çocuğu özel eğitim alan anne-babalarının evlilik uyumunu inceleyen bu çalışmada katılımcıların ve özel gereksinimli çocukların özelliklerine göre ölçeklerin alt boyutlarında elde edilen puan ortalamaları arasındaki farklar bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi ile (One Way ANOVA) hesaplanmış, demografik özellikleri ile ölçeklerin sonuçları sürekli değişkenler için pearson korelasyon analizi ile tespit edilmiştir.

3. BULGULAR

Tablo 1: Katılımcıların Cinsiyet, Yaş ve Çalışma Dağılımları

	n	%	Yaş Ortalaması (ss)	Çalışma					
				Evet (n)	Evet (%)	Emekli (n)	Emekli (%)	Hayır (n)	Hayır (%)
Kadın	188	77	37,3 (8,4)	25	13,3	3	1,6	160	85,1
Erkek	55	23	40,2 (8,6)	45	83,3	3	5,6	6	11,1

Tablo 1'de söz konusu çalışmaya özel eğitim gereksinimi olan çocukların ebeveynlerinin cinsiyet, yaş ve çalışma dağılımları gösterilmiştir. Buna göre katılımcıların %77'si (n=188) kadın, %23'ü (n=55) erkeklerden oluşmaktadır. Kadınların yaş ortalaması 37,3 yıl (ss=8,4) iken erkeklerin yaş ortalaması ise 40,2 yıl (ss=8,6) olarak bulunmuştur. Ebeveynlerin çalışma/iş durumlarına göre kadınların %13,3'ü (n=25) aktif olarak çalışırken, %1,6'sı (n=3) emekli ve %85,1'i (n=160) ise çalışmayan kişilerden oluşmaktadır. Erkeklerin %83,3'ü (n=45) aktif olarak çalışırken %5,6'sı (n=3) emekli ve %11,1'i (n=6) çalışmayan kişilerden oluşmaktadır.

Tablo 2: Katılımcıların Cinsiyetine Göre Eğitim Düzeyi Dağılımı

	Okumaz Yazmaz		Okur Yazar		İlkokul Mezunu		Ortaokul Mezunu		Lise Mezunu		Üniversite Mezunu	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kadın	13	6,9	17	9	64	34	38	20,2	38	20,2	18	9,6
Erkek	2	3,6	4	7,3	9	16,4	16	29,1	19	34,5	5	9,1

Tablo 3: Ailelerin Gelir Düzeyi ve Aile Tipi Dağılımları

	n	%	Çekirdek		Geniş		Parçalanmış	
			N	%	n	%	n	%
Düşük	82	33,6	50	61	28	34,1	4	4,9
Orta	155	63,5	126	81	28	18,1	1	0,6
Yüksek	7	2,9	3	43	4	57,1	0	0

Tablo 2’de katılımcıların cinsiyetine göre eğitim düzeyleri verilmiştir. Buna göre kadınların %6,9’u (n=13) okuma yazma bilmiyorken, %9’u (n=17) okur yazar, %34’ü (n=64) ilköğretim mezunu, %20,2’si (n=38) ortaokul mezunu, %20,2’si (n=38) lise mezunu ve %9,6’sı (n=18) üniversite mezunudur. Erkeklerin %3,6’sı (n=2) okuma yazma bilmezken %7,3’ü (n=4) okur yazar, %16,4’ü (n=9) ilköğretim mezunu, %29,1’i (n=16) ortaokul mezunu, %34,5’i (n=19) lise mezunu ve %9,1’i (n=5) üniversite mezunudur.

Tablo 3’te ailelerin gelir düzeyi ile aile tipi dağılımı gösterilmiştir. Buna göre katılımcıların %33,6’sı (n=82) düşük gelir grubunda yer alırken, %63,5’i (n=155) orta gelir grubunda ve %2,9’u (n=7) yüksek gelir grubunda bulunmaktadır. Aile tipi dağılımları gelir grubuna göre incelendiğinde düşük gelir grubunda bulunan ailelerin %61’i (n=50) çekirdek aile iken, %34,1’i (n=61) geniş aile ve %4,9’u (n=4) parçalanmış ailelerdir. Orta gelir grubunda bulunan ailelerin %81’i (n=126) çekirdek aile iken, %18,1’i (n=28) geniş aile ve %0,6’sı (n=1) parçalanmış ailelerdir. Yüksek gelir grubunda bulunan ailelerin %43’ü (n=3) çekirdek aile iken, %57,1’i (n=4) geniş ailedir.

Tablo 4: Katılımcıların Nasıl Evlendikleri ve Evlilik Sürelerinin Dağılımı

	N	%	1-5 Yıl		6-10 Yıl		11-15 Yıl		16-20 Yıl		21 Yıl ve üstü	
			n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
			Görücü veya Baskı Yoluyla	148	60,7	6	4,1	27	18,2	42	28,4	31
Kaçarak	20	8,2	3	15	5	25	8	40	2	10	2	10
Flört	75	30,7	10	14	21	28,4	23	31,1	11	14,9	9	12,2

Tablo 4’te katılımcıların nasıl evlendikleri ve evlilik sürelerinin dağılımı verilmiştir. Buna göre katılımcıların %60,7’si (n=148) görücü usulüyle veya baskı yoluyla evlendirildiğini, %8,2’si (n=20) kaçarak evlendiğini ve %30,7’sinin (n=75) evlilik öncesinde flört döneminin olduğunu bildirmiştir. Katılımcıların evlilik türüne göre evlilik sürelerinin dağılımına göre görücü usulü veya baskı ile evlenenlerin %4,1’i (n=6) 1-5 yıldır arasında, %18,2’si (n=27) 6-10 yıl arasında, %28,4’ü (n=42) 11-15 yıl arasında, %20,9’u (n=31) 16-20 yıl arasında ve %28,4’ü (n=42) 21 yıl ve üstü yıldır evli olduklarını belirtmiştir. Kaçarak evlenenlerin %15’i (n=3) 1-5 yıldır arasında, %25’i (n=5) 6-10 yıl arasında, %40’ı (n=8) 11-15 yıl arasında, %10’u (n=2) 16-20 yıl arasında ve %10’u (n=2) 21 yıl ve üstü yıldır evli olduklarını belirtmiştir. Evlilik öncesinde flört dönemine sahip olanların %14’ü (n=10) 1-5 yıldır arasında, %28,4’ü (n=21) 6-10 yıl arasında, %31,1’i (n=23) 11-15 yıl arasında, %14,9’u (n=11) 16-20 yıl arasında ve %9’u (n=12,2) 21 yıl ve üstü yıldır evli olduklarını belirtmiştir.

Tablo 5: Özel Eğitim Gereksinimli Çocukların Cinsiyet, Yaş, Engel Türü ve Okul Dağılımları

	n	%	Yaş Ortalaması (ss)	Okula Giden		Otizm		Zihinsel Engelli		Bedensel Engelli		İşitsel Engelli	
				n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Erkek	140	57,4	10,1 (5,9)	91	65	42	17,2	52	21,3	24	9,8	22	9
Kadın	104	42,6	9,8 (6,4)	54	51,9	25	10,2	43	17,6	19	7,8	17	7

Tablo 5’te özel eğitim gereksinimli çocukların cinsiyet, yaş, okul ve engel türü dağılımları verilmiştir. Buna göre çocukların %57,4’ü (n=140) erkek, %42,6’sı (n=104) kızdır. Erkek çocukların yaş ortalaması 10,1 yıl (ss=5,9) iken kız çocuklarının yaş ortalaması 9,8 yıldır (ss=9,8). Erkek çocukların %65’i (n=91) bir eğitim kurumuna kayıtlı ve düzenli olarak okula giderken kız çocuklarının %51,9’u (n=54) bir eğitim kurumuna

kayıtlı ve düzenli olarak okula gitmektedir. Engel türü dağılımına göre erkek çocukların %17,2'si (n=42) otizm teşhisi almışken, %21,3'ü (n=52) zihinsel engelli, %9,8'i (n=24) bedensel engelli ve %9'u (n=22) işitsel engelli teşhisi almıştır. Kız çocuklarının %10,2'si (n=25) otizm teşhisi almışken, %17,6'sı (n=43) zihinsel engelli, %7,8'i (n=19) bedensel engelli ve %7'si (n=17) işitsel engelli teşhisi almıştır.

Tablo 6: Özel Eğitim Gereksinimli Çocukların Aldığı Eğitimin Toplam Süresi ve Ek Eğitim Dağılımı

	n	%	Ek Eğitim Alan Çocuk	
			n	%
1 Yılda Az	33	13,5	4	12,1
1-3 yıl	49	20,1	17	20,2
3-6 Yıl	75	30,7	42	30,6
6-9 Yıl	34	13,9	22	66,7
9 Yıl Üstü	53	21,7	20	37,7

Tablo 6'da özel eğitim gereksinimi olan çocukların aldığı eğitimlerin süreleri ve ek eğitim alanların dağılımları verilmiştir. Buna göre çocukların %13,5'i (n=33) bir yıldan daha az eğitim almışken, %20,1'i (n=49) 1-3 yıl arasında, %30,7'si (n=75) 3-6 yıl arasında, %13,9'u (n=34) 6-9 yıl arasında ve %21,7'si (n=53) 9 yıl üstünde eğitim almışlardır. Ek eğitime ihtiyaç duyan çocukların eğitim aldığı yıla göre dağılımlarına göre bir yıldan az eğitim almış alan çocukların %12,1'i (n=4), 1-3 yıl eğitim alan çocukların %20,2'si (n=17), 3-6 yıl eğitim almış çocukların %30,6'sı (n=42), 6-9 yıl eğitim almış çocukların %66,7'si (n=22) ve 9 yıl üstünde eğitim almış çocukların %37,7'si (n=20) eğitimlerine ek olarak destek almaktadır.

Tablo 7: Özel Eğitim Gereksinimi Olan Çocuklara Bakım Veren Kişi, Bu Kişilerin Aileden Destek Alma ve Alınan Desteğin Düzeyinin Dağılımları

	n	%	Aile Desteği Alma (Evet)		Alma Hafif		Orta		Yüksek	
			n	%	n	%	n	%	n	%
			Anne	137	56,1	71	51,8	22	31	36
Baba	13	5,3	11	84,6	2	18,2	6	54,5	3	27,3
Diğer	4	1,6	4	100	1	25	3	75	0	0
Çoklu Aile Bireyleri	90	36,9	64	71,1	12	18,8	34	53,1	18	28,1

Tablo 7'de özel eğitim gereksinimi olan çocuklara bakım veren kişi, bu kişilerin aileden destek alma ve alınan desteğin düzeylerine ilişkin dağılım verilmiştir. Buna göre çocuklara sürekli bakım verenlerin %56,1'i nin (n=137) anneler olduğu, %5,3'ünün (n=13) babalar, %1,6'sının (n=4) aile bireyi harici kişiler olduğu ve %36,9'unun (n=90) birden fazla aile bireyinin olduğu bulunmuştur. Annelerin %51,8'inin (n=71), babaların %84,6'sının, aile bireyi harici kişilerin tamamının ve çoklu aile bireylerinin %71,1'inin (n=64) ailelerinden çocuğun bakımı konusunda destek gördükleri tespit edilmiştir. Alınan desteğin düzeyi ile ilişkili olarak annelerin %31'inin (n=22) hafif, %50,7'sinin (n=36) orta ve %18,3'ünün (n=13) yüksek destek gördükleri ifade edilmiştir. Babaların %18,2'sinin (n=2) hafif, %54,5'inin (n=6) orta ve %27,3'ünün (n=3) yüksek destek gördüğü bulunmuştur. Aile bireyi harici kişilerin %25'inin (n=1) hafif ve %75'inin (n=3) orta düzeyde destek gördükleri anlaşılmaktadır. Son olarak çoklu aile bireylerinin %18,8'inin (n=12) hafif, %53,1'inin (n=34) orta ve %28,1'inin (n=18) yüksek destek gördüğü bulunmuştur.

Tablo 8: Evlilik Uyumu Ölçeği Sonuçları

	n	Ortalama	SE	Minimum	Maksimum	Skewness	Kurtosis
Anlaşma	166	39,77	8,6	10	54	-.707	.363
İlişki Tarzı	239	12,16	3,2	4	18	-.397	-.682
Toplam Evlilik Uyumu	161	52,27	10,6	21	71	-.579	-.092

Tablo 8’de evlilik uyumu ölçeği ile ilişkili olarak katılımcılardan elde edilen puanlar verilmiştir. Dağılımlarına bakıldığında “Anlaşma” alt boyutunda katılımcıların ortalama puanı 39,77, “İlişki tarzı” alt boyutunda katılımcıların ortalama puanı 12,16, “Toplam Evlilik Uyumu” alt boyutunda katılımcıların ortalama puanı 52,27 olarak hesaplanmıştır. Tüm alt boyutlarda basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) katsayılarına bakıldığında Tabachnick ve Fidell (2015)’e göre verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir.

Tablo 9: Cinsiyete Göre Ebeveynlerin Evlilik Uyumları Puanları Arasındaki Fark

	Cinsiyet (Erkek)			Cinsiyet (Kadın)			t
	n	μ	SS	n	μ	SS	
Anlaşma	43	39,4	6,8	123	39,9	9,1	.269
İlişki Tarzı	54	12,1	3	184	12,2	3,3	.289
Toplam Evlilik Uyumu	42	51,6	8,4	119	52,5	11,3	.459

*p<.05

Tablo 9’da gösterildiği üzere katılımcıların cinsiyetine göre evlilik uyumu ölçeğinin “anlaşma” (t=.269, p=.788) ve “ilişki tarzı” (t=.289, p=.773) alt boyutlarında ve “toplam evlilik uyumu” puanı arasında (t=.459, p=.647) anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 10: Yaşa Göre Ebeveynlerin Evlilik Uyumları Puanları Arasındaki Fark

	38'e Kadar			38 ve üstü			t
	n	μ	SS	n	μ	SS	
Anlaşma	71	40,5	8,6	77	39,1	9,1	.994
İlişki Tarzı	105	12,4	3,2	107	11,8	3,1	1,311
Toplam Evlilik Uyumu	69	53,6	10,2	75	51,1	11,2	1,423

*p<.05

Medyan analizine göre yaş değişkeni 38 yaş altı ve 38 yaş üstü olmak üzere iki gruba ayrılan katılımcılara göre evlilik uyumu ölçeğinin “anlaşma” (t=.994, p=.322) ve “ilişki tarzı” (t=1,311, p=.157) ve “toplam evlilik uyumu” puanı arasında (t=1,423, p=.157) anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 11: Eğitim Düzeyine Göre Ebeveynlerin Evlilik Uyumları Puanları Arasındaki Fark

	Okumaz Yazmaz			Okur Yazar			İlkokul Mezunu			Ortaokul Mezunu			Lise Mezunu			Üniversite Mezunu			F
	n	μ	SS	n	μ	SS	n	μ	SS	n	μ	SS	n	μ	SS	n	μ	SS	
Anlaşma	11	32,6	10,5	16	40,4	6,6	44	40,5	10,6	33,3	6,4	39,4	7,5	44,9	8,0	2,758**			
İlişki Tarzı	15	9,3	3,1	21	12,9	2,4	71	12,2	3,7	53	11,9	3,2	5	12,8	2,8	3,076*			
Toplam Evlilik Uyumu	11	42,1	13,6	16	53,4	8,2	44	53,5	12,1	37	51,2	8,5	4	52,3	10,4	3,297*			

*p<.01, **p<.05

Tablo 11’de katılımcıların eğitim düzeyi ile evlilik uyumu ölçeğinde “anlaşma” alt boyutundan elde ettikleri puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (F(5,160)=2,758, p<.05). Grup içi farklılıkların tespiti için yapılan scheffe – post hoc testine göre okumaz ve yazmazlar ile üniversite mezunlarının birbirinden üniversite mezunu lehine ayrıştıkları tespit edilmiştir (p=.027). Katılımcıların eğitim düzeyi ile evlilik

uyumu ölçeğinde “ilişki tarzı” alt boyutundan elde ettikleri puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($F(5,233)=3,076, p<.01$). Grup içi farklılıkların tespiti için yapılan scheffe - post hoc testine göre okumaz ve yazmazlar ile lise mezunlarının birbirinden lise mezunu lehine ayrıştıkları tespit edilmiştir ($p=.019$). Katılımcıların eğitim düzeyi ile “toplam evlilik uyumu” puanını arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($F(5,155)=3,297, p<.01$). Grup içi farklılıkların tespiti için yapılan scheffe - post hoc testine göre okumaz ve yazmazlar ile üniversite mezunlarının birbirinden üniversite mezunu lehine ayrıştıkları tespit edilmiştir ($p=.013$).

Tablo 12: Çalışma Durumuna Göre Ebeveynlerin Evlilik Uyumlari Puanları Arasındaki Fark

	Çalışmıyor			Emekli			Çalışıyor			F
	n	μ	SS	n	μ	SS	n	μ	SS	
Anlaşma	109	39,78	8,84	4	32,50	16,09	52	40,35	7,45	1,54
İlişki Tarzı	163	12,37	3,28	6	9,83	2,93	69	11,84	3,12	2,24
Toplam Evlilik Uyumu	106	52,58	10,81	4	41,00	17,59	50	52,50	9,39	2,33

* $p<.01$, ** $p<.05$

Tablo 12’de katılımcıların çalışma durumuna göre evlilik uyumu ölçeğinden elde ettikleri puanlar arasındaki farklar gösterilmiştir. Katılımcıların evlilik uyumu ölçeğinin “anlaşma” ($F(2,162)=1,536, p=.218$), “ilişki tarzı” ($F(2,235)=2,235, p=.109$) alt boyutlarında ve “toplam evlilik uyumu” puanı arasında ($F(2,157)=2,332, p=.100$) anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 13: Aylık Gelir Düzeyine Göre Ebeveynlerin Evlilik Uyumlari Puanları Arasındaki Fark

	Düşük			Orta			Yüksek			F
	n	μ	SS	n	μ	SS	n	μ	SS	
Anlaşma	56	36,04	10,00	106	41,50	7,21	4	46,25	4,92	9,363*
İlişki Tarzı	80	11,35	3,41	152	12,66	3,08	7	10,71	2,93	5,157**
Toplam Evlilik Uyumu	54	48,31	12,24	103	54,13	9,18	4	57,75	8,18	6,234**

* $p<.001$, ** $p<.01$

Tablo 13’te katılımcıların aylık gelir düzeyi ile evlilik uyumu ölçeğinde “anlaşma” ($F(2,163)=9,363, p<.001$), “ilişki tarzı” ($F(2,236)=5,157, p<.01$) ve “toplam evlilik uyumu” puanında ($F(2,158)=6,234, p<.01$) farklılaştıkları bulunmuştur. Grup içi farklılıkların tespiti için yapılan scheffe - post hoc testine göre “anlaşma” alt boyutunda düşük gelir grubu ile orta gelir grubu arasında düşük grup aleyhine ($p=.000$); “ilişki tarzı” alt boyutunda düşük gelir grubu ile orta gelir grubu arasında düşük grup aleyhine ($p=.013$) ve evlilik uyum puanında düşük gelir grubu ile orta gelir grubu arasında düşük grup aleyhine ($p=.004$) farklılaşma tespit edilmiştir.

Tablo 14: Evlilik Süresine Göre Ebeveynlerin Evlilik Uyumlari Puanları Arasındaki Fark

	1-5 Yıl			6-10 Yıl			11-15 Yıl			16-20 Yıl			21 Yıl ve Üstü			F
	N	μ	SS	n	μ	SS	n	μ	SS	n	μ	SS	n	μ	SS	
Anlaşma	11	41,36	8,95	39	40,15	8,84	51	40,53	7,61	29	40,48	8,09	35	37,37	10,08	.933
İlişki Tarzı	19	12,84	3,45	52	12,58	2,90	72	12,13	3,20	45	12,11	3,58	50	11,64	3,28	.746
Toplam Evlilik Uyumu	11	54,00	11,99	38	53,79	9,30	50	53,04	9,96	29	52,59	9,82	32	48,72	12,90	1,24

* $p<.01$, ** $p<.05$

Tablo 14’te katılımcıların evlilik uyumu ölçeğinin “anlaşma” ($F(4,160)=.933, p=.446$), “ilişki tarzı” ($F(4,233)=.746, p=.561$) alt boyutlarında ve “toplam evlilik uyumu” puanı arasında ($F(4,155)=1,241, p=.296$) anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 15: Aile Tipine Göre Ebeveynlerin Evlilik Uyumluluğu Puanları Arasındaki Fark

	Çekirdek			Geniş			Parçalanmış			F
	n	μ	SS	n	μ	SS	n	μ	SS	
Anlaşma	124	40,98	8,02	38	37,50	8,46	4	23,75	10,21	10,523*
İlişki Tarzı	175	12,30	3,29	60	11,83	3,19	4	11,00	1,41	.728
Toplam Evlilik Uyumu	120	53,47	10,31	38	49,53	10,84	3	39,00	5,29	4,567**

*p<.001, **p<.05

Tablo 15'te katılımcıların evlilik uyumu ölçeğinin "anlaşma" alt boyutundan elde ettikleri puanlar arasında anlamlı bir fark bulunduğu (F(2,163)=10,523, p<.001); "ilişki tarzı" alt boyutunda anlamlı bir fark bulunmadığı (F(2,236)=.728, p=.484) ve "toplam evlilik uyumu" puanında anlamlı bir fark bulunduğu (F(2,158)=4,567, p<.05) tespit edilmiştir. Anlaşma ve evlilik uyumu toplam puanında grup içi farklılıkların tespiti için yapılan scheffe post hoc analizine göre anlaşma alt boyutunda çekirdek aile ile parçalanmış aile arasında çekirdek aile lehine (p=.000) ayrıştıkları gözlenmiştir. Toplam evlilik puanında ise grup içinde farklılaşma tespit edilememiştir.

Tablo 16: Çocuk Sayısına Göre Ebeveynlerin Evlilik Uyumluluğu Puanları Arasındaki Fark

	1-2 Çocuk			3 ve üstü			t
	n	μ	SS	n	μ	SS	
Anlaşma	81	42,10	7,92	85	37,55	8,74	3,507*
İlişki Tarzı	118	12,36	3,26	121	11,97	3,22	.947
Toplam Evlilik Uyumu	76	55,12	9,32	85	49,72	11,11	3,321*

*p<.001, **p<.05

Medyan analizine göre çocuk sayısı değişkeninin "1-2 çocuk" ve "3 ve üstü" olmak üzere iki gruba ayrılabilirdiği tespit edilmiştir. Tablo 16'da gösterildiği üzere katılımcıların çocuk sayısına göre evlilik uyumu ölçeğinin "anlaşma" (t=.3,507, p<.001) ve "toplam evlilik uyumu" puanı arasında (t=3,321, p<.001) anlamlı bir fark olduğu ancak "ilişki tarzı" alt boyutunda farklılaşma olmadığı (t=.947, p=.345) tespit edilmiştir. Sonuç olarak 1-2 çocuğu olan grubun 3 ve üstü çocuğa sahip olanlara göre daha fazla anlaşabildikleri ve genel evlilik uyumundan daha yüksek puanlar aldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 17: Destek Almaya Göre Ebeveynlerin Evlilik Uyumluluğu Puanları Arasındaki Fark

	Hayır			Evet			t
	n	μ	SS	n	μ	SS	
Anlaşma	89	37,06	8,83	76	42,92	7,32	-4,598*
İlişki Tarzı	129	11,41	3,29	109	13,11	2,90	-4,189*
Toplam Evlilik Uyumu	86	49,08	10,79	74	56,03	9,22	-4,338*

*p<.001, **p<.05

Tablo 17'de evlilik uyumu ölçeğinin "anlaşma" alt boyutunda (t= -4,598, p<.001), "ilişki tarzı" (t= -4,189, p<.001) ve "toplam evlilik uyumu" puanları arasında (t= -4,338, p<.001) anlamlı farklar elde edilmiştir. Buna göre özel eğitim ihtiyacındaki çocuğun bakımı ile ilgili destek alanların destek alamayanlara göre evliliklerinde daha fazla anlaşabildiği ve olumlu ilişki tarzı benimsedikleri genel olarak da daha yüksek bir evlilik uyumu sergiledikleri görülmektedir.

Tablo 18: Özel Eğitim Alma Süresine Göre Ebeveynlerin Evlilik Uyumları Puanları Arasındaki Fark

	1 Yıldan Az			1-3 Yıl			3-6 Yıl			6-9 Yıl			9 Yıl ve Üstü			F
	n	μ	SS	n	μ	SS	n	μ	SS	n	μ	SS	n	μ	SS	
Anlaşma	17	39,18	11,45	35	41,86	8,52	53	39,89	7,30	25	38,12	8,62	36	39,00	9,13	.831
İlişki Tarzı	31	12,65	3,32	49	12,41	3,71	74	12,34	2,96	34	12,50	2,89	51	11,16	3,24	1,632
Toplam Evlilik Uyumu	15	54,07	12,11	35	54,94	11,11	52	52,25	8,78	25	50,60	10,88	34	49,97	11,65	1,221

Tablo 18’de katılımcıların evlilik uyumu ölçeğinin “anlaşma” ($F(4,161)=.831, p=.507$), “ilişki tarzı” ($F(4,234)=1,632, p=.167$) alt boyutlarında ve “toplam evlilik uyumu” puanı arasında ($F(4,156)=1,221, p=.304$) anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 19: Tanı Grubuna Göre Ebeveynlerin Evlilik Uyumları Puanları Arasındaki Fark

	Otizm			Zihinsel Engelli			Bedensel Engelli			İşitsel Engelli			F
	n	μ	SS	n	μ	SS	n	μ	SS	n	μ	SS	
Anlaşma	46	38,54	9,92	62	39,44	8,20	28	40,29	9,01	30	41,87	6,84	.964
İlişki Tarzı	66	12,12	3,45	92	12,02	3,04	42	11,93	3,32	39	12,82	3,32	.667
Toplam Evlilik Uyumu	45	51,67	11,65	59	51,63	10,23	27	52,33	11,43	30	54,37	9,17	.506

Tablo 19’da çocukların tanıları ile ebeveynlerinin evlilik uyumu ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamalarına göre “anlaşma” alt boyutunda ($F(3,162)=.964, p=.411$), “ilişki tarzı” alt boyutunda ($F(3,235)=.667, p=.573$) ve “toplam evlilik uyumu” puanında ($F(3,157)=.506, p=.679$) tanı gruplarına göre herhangi bir farklılık bulunamamıştır.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Engel grubuna göre çocuğu özel eğitim alan anne babaların cinsiyet, yaş, çalışma, evlilik süresi, çocuğun tanısı ve özel eğitim alma süresi değişkenleri ile evlilik uyumlarının arasında anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Alanyazındaki çalışmalara bakıldığında bu araştırmanın sonuçlarını destekleyen birçok çalışmalar bulunmaktadır. Algılanan stres düzeyi ve ilişkilerde yüklemelerin evlilik uyumu ile ilişkisinin incelendiği çalışmada kadın ve erkek katılımcıların evlilik uyumu puanları arasında anlamlı bir düzeyde farklılık bulgulanmamıştır (Gözeler, 2018, 33). Otizimli çocukların ebeveynleri ile yaptığı çalışmada cinsiyet değişkeni ile evlilik uyumu arasında her hangi bir ilişki belirlenmemiştir (Aydemir, 2015, 93). Çiftlerin evlilik uyumu ile toplumsal cinsiyet rollerinin ilişkisini incelediği çalışmada (Akpinar, 2016, 61), evli kişilerin otomatik düşünce kalıplarının evlilik uyumuna etkisini araştırdığı çalışmada (Şahin, 2017, 43) ve evli çiftlerin doğum sıralarının evlilik uyumuna etkisini inceledikleri çalışmalarında (Çelebi ve Bal, 2015, 316) yaş değişkeni ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamışlardır. Bu bulgular çalışmamızın sonucunu desteklemektedir. Özel eğitilmiş çocuğa sahip olma, benzer yaşam şartlarının ve sorumlulukların paylaşılması cinsiyet ve yaştan ziyade çevresel faktörlerin etkisi cinsiyet ve yaş ile evlilik uyumu düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık göstermemesine neden olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada olduğu gibi, evlilik uyumu ile çiftlerin bilişsel çarpıtmalar ve bağlanma biçimlerini incelediği çalışmada katılımcıların çalışma durumunun evlilik uyumuna bir etkisine rastlanmamıştır (Yıldırım, 2018, 54). Yaptığı çalışmada, normal gelişimli çocuğu olan anne-babalar ile otizimli çocuğu olan anne-babaların evlilik uyumu ve anksiyete düzeylerini incelemiş, araştırmasının sonucunda, normal gelişimli çocuğu olan anne ve babalar ile otistik çocuğu olan anne ve babaların evlilik süreleriyle evlilik

uyumu arasında ilişki saptamamıştır(Ar, 2014, 81). Bu araştırma ile yapılan çalışmanın bulguları benzerlik göstermektedir.

Yapılan bu çalışmada katılımcıların evlilik uyumlarıyla çocuklarının tanı grubu arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Öğrenme güçlüğü, otizm ve zihinsel yetersizlik tanılı çocukların anneleri ile yaptığı araştırmanın sonuçları da bu çalışmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir (Sarıyıldız, 2017, 75). Bu çalışmanın sonucuna göre evlilik uyumunun tanıya özgü farklılık göstermemesini katılımcıların bulunduğu tanı grubundan bağımsız olarak engelli bir çocuğa sahip olmalarının getirdiği benzer problemlerle karşılaşmalarına, çiftlere özgü bireysel ve çevresel özelliklerin belirleyici olmasına, tanıdan ziyade sosyal ilişkiler, duyguların ifadesi, aile bütçesini düzenleme ve cinsel uyumun yordayıcı olduğu düşünülmektedir.

Engel grubuna göre çocuğu özel eğitim alan anne babaların eğitim, aylık gelir, aile tipi, çocuk sayısı ve destek alma durumu değişkenleri ile evlilik uyumlarının arasında anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Eğitim değişkenine göre çocuğu özel eğitim alan anne babaların EUÖ'nin "anlaşma" alt boyutu üniversite mezunlarının okumaz ve yazmaz gruba göre daha yüksek, "ilişki tarzı" alt boyutunda ise lise mezunlarının okumaz ve yazmaz gruba göre daha yüksek çıkmıştır. Üniversite mezunu olanlarında okumaz ve yazmazlara göre toplam evlilik uyum puanının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Literatürde bulunan sonuçları destekler nitelikte birçok çalışma mevcuttur. Riskli ergen davranışlarında anne babanın eğitim düzeylerinin etkilerini inceledikleri çalışmalarında riskli davranışlarının azalmasında annelerin eğitim düzeylerinin etkili olduğunu belirlemişlerdir (Erbay ve Kolburan, 2018, 37). Türkiyeli ve İranlı çiftleri evlilik uyumunu incelediği çalışmada yüksek lisans mezunu kişilerin evlilik uyumu puanlarının lise ve üniversite mezunu katılımcılara oranla daha yüksek olduğunu saptamıştır (Fakhımıfarhadi, 2018, 127). Evlilik uyumu ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada lisanüstü ve/veya doktora mezunlarının ilişki tarzı ve anlaşma alt boyutlarının diğer eğitim grubuna göre daha yüksek olduğunu belirtmiştir (Zehir, 2016, 44). Eğitim düzeyi arttıkça evlilik uyumunun artmasının kişilerin evliliklerinde duygu ve düşüncelerini daha iyi fark edip eşlerine ifade edebildikleri, sorumlulukları eşit paylaşabildikleri, karşılaştıkları problemleri daha iyi analiz edebildiklerini ve çözüm becerilerinin de problemler karşısında daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

Aylık gelir değişkenine göre çocuğu özel eğitim alan anne babaların EUÖ'nin "anlaşma ve ilişki tarzı" alt boyutunda düşük gelir düzeyi grubu katılımcıların orta gelir düzeyi grup katılımcılara oranla daha az, "toplam evlilik uyumu" puanına göre de orta gelirli grubunun düşük gelirli gruba göre daha fazla evlilik uyumuna sahip olduğu tespit edilmiştir. Evli çiftlerin öfke tarzları ve evlilik uyumlarının incelendiği çalışmadaki bulgulara göre ekonomik seviyesini ortanın üstü (iyi) olarak düşünen evli kişilerin evlilik uyumu ekonomik seviyesini orta seviyede düşünen evli kişilere göre daha fazla olduğu (Tüfekçi ve Hoşgör, 2013, 165), 5001 TL ve üzeri grubun diğer gelir grubu katılımcılara oranla evlilik uyumlarının yüksek olduğunu (Akpınar, 2016, 66) belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan bireylerin çoğunlukla ev hanımı olmasından dolayı gelir getiren herhangi bir işte çalışmaması, araştırmadaki erkek katılımcıların düşük gelir getiren meslek grubuna dahil işlerde çalışıyor olmaları, maddi olanakların yeterli düzeyde olmamasından dolayı özel eğitim alan çocuğun tedavi sürecinin getirdiği ekstra maddi yükümlülükler karşısında zorlanmaları ve geleceğe dair ekonomik bilinmezlikler çiftleri parasal konularda kaygılanmak zorunda bırakıyor bu durumda çiftlerin evlilik uyumunu azalttığını düşündürmektedir.

Aile tipi değişkenine göre çocuğu özel eğitim alan anne babaların EUÖ'nin "anlaşma" alt boyutu puanının çekirdek aile katılımcılarının parçalanmış aile katılımcılarına oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Tez çalışmada engelli çocuğu olan ve olmayan ebeveynlerin özelliklerinin aile tipi, yaş, cinsiyet ve çocuk sayısı yönünden benzer olduğu ve aralarında herhangi bir farklılık olmadığı saptamıştır (Can, 2015, 34). Bu çalışmada çekirdek aile tipi katılımcılarımızın parçalanmış aile tipi katılımcılara oranla gelir seviyelerinin daha yüksek olması maddi olarak daha rahat yaşama sahip olmalarını ve bununla beraber geleceğe dair kaygılarının azalmasına olanak sağlar. Ayrıca eşleri ile daha az çatışmalı ilişkiye sahip olduklarını ve ortak yaşamın verdiği güçle hem özel eğitim alan çocuğun bakımında hem de karşılaştıkları problemler karşısında eş desteği bulabildiklerini, bu nedenle de evlilik uyumlarının daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

Çocuk sayısı değişkenine göre çocuğu özel eğitim alan anne babaların EUÖ göre çocuk sayısı 1-2 olan grubun 3 ve üstü çocuğa sahip olanlara göre daha fazla anlaşabildikleri ve genel evlilik uyumundan daha yüksek puanlar aldığı görülmektedir. Zihinsel engelli çocuğu olan ebeveynler arasında 1 ve 2 çocuğu olan ebeveynlerin evlilik uyumlarının daha fazla olduğunu bulmuştur. (Can, 2015, 34). Yapılan diğer bir çalışmada ise tek, iki veya üç çocuklu evli kişilerin çocuğu olmayanlara oranla daha az evlilik uyumuna

sahip olduklarını belirlemişlerdir (Tüfekçi-Hoşgör, 2013, 166). Araştırma sonuçlarına göre çocuk sayısı arttıkça evlilik uyumunun azalmasına neden olan çocuk sayısının fazlalaşması çiftlerin bir çok alanda sorumluluklarının artmasına sebebiyet vermesinden dolayı katılımcıların hem bireysel hem de çift olarak özel istek ve kişisel ilgi alanlarına daha az zaman ayırmak zorunda kaldıklarını düşündürmektedir. Ayrıca çocuk sayısının fazlalaşması giderlerin çoğalmasına kaynaklık edeceğinden ve bu çalışmaya katılan kişilerin çoğunluğunun da gelir düzeyleri düşük ve orta gelire sahip olanlardan oluşması, çocuklar için alınan kararların beraberce verilmesi ve çiftlerin çocuklar hakkında bireysel düşüncelerine göre karar vermelerinin bir takım çatışmalara yol açabilecek olmasından dolayı çiftlerin stres yaşayabilecek olmalarını düşündürmekte bu durumda çiftlerin evlilik uyumlarını azalttığı değerlendirilmektedir.

Destek alma değişkenine göre çocuğu özel eğitim alan anne babaların EUÖ'nin "anlaşma", "ilişki tarzı" alt boyutlarında ve "toplam evlilik uyumu" puanları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Literatürde bu çalışmaya paralel sonuçlar bulunmuştur. Otizmli çocuğu olan ebeveynlerin ailesinden ve arkadaşlarından aldığı destek düzeyinin evlilik uyumunu arttırdığını belirtmiştir (Aydemir, 2015, 93). Engelli çocuk sahibi ebeveynlerin evlilik ilişkilerinin incelendiği çalışmada araştırmanın örneklemini; 20 tanesi down sendromlu, 20 tanesi otistik ve 20 tanesi normal gelişim gösteren çocuğu olan anneler oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda, otistik çocuğa sahip ebeveynlerin evlilik uyumunun öbür gruptaki annelere oranla daha az olduğunu, ebeveyn olma ve sorumlulukları yerine getirme konusunda kendilerini daha yetersiz hissettiklerini bulmuştur (Rodrigue, Morgan ve Geffken, 1990) Buna göre özel eğitime gereksinim duyan çocuğun bakımı ile ilgili destek alanların destek alamayanlara göre evliliklerinde daha fazla anlaşabildiği ve olumlu ilişki tarzı benimsedikleri, genel olarak da daha yüksek bir evlilik uyumu sergiledikleri düşünülmektedir. Çünkü alınan destek türüne göre ebeveynlerin bakıma eşit oranda katılması, hastalık ve tedavi sürecindeki kaygılarının azalmasına, bireysel ve çift olarak birlikte zaman geçirme süresinin artmasına neden olduğu, bu durumun da ebeveynlerin anlaşma ve ilişki tarzını olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir.

Engel grubuna göre çocuğu özel eğitim alan anne babaların evlilik uyumlarının incelendiği bu çalışmada katılımcıların eğitim düzeyi, aylık gelir seviyesi, alınan aile desteğinin oranı artıkça ve sahip oldukları çocuk sayısı azaldıkça toplam evlilik uyumlarında artış olduğu görülmektedir.

Yapılan araştırmanın sonuçları ışığında ilerideki araştırmalara yardımcı olması açısından evlilik uyumu değişkenleri; farklı sosyo-demografik değişkenler göz önüne alınarak değişik örneklem grubu ile beraber çalışılabilir. Bu çalışmada özel eğitimli çocuğun bakımına verilen destek arttıkça katılımcıların evlilik uyumunun arttığı gözlenmiştir. Dolayısıyla özel gereksinimli çocuğa sahip ailelere verilen destek seviyesini artırmaya yönelik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akpınar, B. (2016). *Evlilik Çiftlerin Evlilik Uyumu ile Toplumsal Cinsiyet Rollerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Altıntaş Bıçakçı, C. ve Eker, E. (2019). Hafif Mental Retarde Çocuklara Sahip Ebeveynlerin Yaş Tepkilerinin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre İncelenmesi. *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 5(22), 1251-1261.
- Ar, Ö. F. (2014). *Normal Gelişim Gösteren Çocuğa Sahip Ebeveynler ile Otizmli Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Evlilik Uyumu ve Anksiyete Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aslan, C. Ç. (2010). *Zihinsel Engelli Çocuğu Olan Anne ve Babaların Psikolojik Belirtileri, Sosyal Destek Algıları ve Stresle Başa Çıkma Tarzlarını Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ateş, G. E. (2016). *Rehabilitasyon Merkezlerinde Eğitim Alan Otizm Tanısı Almış Çocuklara Sahip Ebeveynlerin Yaşam Doyumunun, Aile İşlevlerinin ve Öğrenilmiş Güçlülüğünün İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aydemir, S. E. (2015). *Otizmli Çocukların Ebeveynlerinin Evlilik Uyumlarının, Başa Çıkma Stratejilerinin ve Sosyal Destek Algılarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Batool, I., Hussain, S. ve Bajwa, R. S. (2017). Job Satisfaction and Marital Adjustment Among Paramedical: Meeting Role of Work Family Conflict. *Journal of Business and Social Review in Emerging Economies*, 3(1), 61-76.
- Can, F. G. (2015). *Engelli Çocuğu Olan ve Olmayan Ebeveynlerin Evlilik Uyumu Yaşam Doyumu ve Etkileyen Faktörler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Çelebi, B. ve Bal, P. N. (2015). Evli Bireylerin Doğum Sıralarının Evlilik Uyumu Üzerindeki Etkisi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 308-319.
- Ende İnce, Z. ve Güdücü Tüfekçi, F. (2015). Engelli Çocuğu Olan Ebeveynlerde Evlilik Uyumu ve Yaşam Doyumunun Değerlendirilmesi ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 102-112.
- Erbay, A., ve Kolburan, Ş. G. (2018). Riskli Ergen Davranışlarında Anne-Baba Eğitim Düzeyleri İle Okul Sistemi Dışında Kalmanın Etkileri. *Yaşadıkça Eğitim*, 32 (1), 27-44.
- Erkek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N. ve Alpkan, R. L. (2005). Evlilik Uyumu. *Düşünen Adam*, 18(1): 39-47.
- Fahmufarhadı, R. (2018). *Türkiyeli ve İranlı Evli Bireylerde Evlilik Uyumu, Denetim Odağı ve Problem Çözme Becerisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Gözeler, P. S. (2018). *Algılanan Stres Düzeyi ve İlişkilerde Yüklemelerin Evlilik Uyumu ile İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karpat, D. ve Gırlı, A. (2012). Yaygın Gelişimsel Bozukluk Tanılı Çocukların Anne-Babalarının Yas Tepkilerinin, Evlilik Uyumlarının ve Sosyal Destek Algılarının İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 13(2), 69-85.
- Korkmaz, B. (2010). Otizm: Klinik Ve Nörobiyolojik Özellikleri, Erken Tanı, Tedavi ve Bazı Güncel Gelişmeler. *Türk Ped. Arş.*, 45:80.yıl, 37-44.
- Kumari, R. (2014). Marital Adjustment, Stress and Depression Among Working and Non-Working Married Women: A Case Study of Ranci Town in Jharkhand. *Jharkhand Journal of Social Development*, 7(1), 1-6.
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (Değişiklik: 21.7.2012/ R.G. : 28360), 26184, T.C. Resmî Gazete, 31.05.2006.
- Özgüven, İ.E. (2014). *Evlilik ve Aile Terapisi*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özşenol, F., Işıkkhan, V., Ünay, B., Aydın, H. G., Akın, R. ve Gökçay, E. (2003). Engelli Çocuğa Sahip Ailelerin Aile İşlevlerinin Değerlendirilmesi. *Gülhane Tıp Dergisi*, 45(2), 156-164.
- Özügen, K. (2006). *Karı-Koca İlişkilerinden Doğan Sorunlar*. Ana-Baba Okulu. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Rodriguo, J. R., Morgan, S. B. ve Geffken, G. (1990). Families of Autistic Children: Psychological Functioning of Mothers. *Journal of Clinical Child Psychology*, 19(4). 371- 379.
- Sarıyıldız, D. (2017) Özel Eğitime Gerekşinim Duyan Çocukların Annelerinin Evlilik Uyumunun İncelenmesi. *Aydın Üniversitesi Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 250-261.
- Şahin, H. (2017). *Evlü Bireylerin Otomatik Düşünce Kalıplarının Evlilik Uyumu Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Stoneman, Z. ve Gavidia Payne, S. (2006). Marital Adjustment in Families of Young children With Disabilities: Associations With Daily Hassles and Problem-Focused Coping. *American Journal On Mental Retardation*, 111(1), 1-14.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1999). Evlilik Uyum Ölçeğinin Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması. *3P Dergisi*, 7(1). 50-57
- Tüfekçi Hoşgör, E. (2013). *Evlü Çiftlerin Öfke İfade Tazları ile Evlilik Uyumunun İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Türkan, M. M. (2017). *İşitme Engelli Çocukların Annelerinin Stres Düzeyini ve Evlilik Doyumlarını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, T. (2018). *Evlü Bireylerde Bağlanma Biçimleri, İlişkiye Dair Bilişsel Çarpıtmalar ve Evlilik Uyumu İlişkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Zehir, T. (2016). *Evlilik Uyumu ve Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.